

УДК 640.41:338.48

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-292-2-15

ІЛЬНИЦЬКА-ГИКАВЧУК Г. Я.

ORCID ID: 0000-0003-4176-2784

e-mail: Halyna.Y.Ilnytska-Hykavchuk@lpnu.ua

Національний університет «Львівська політехніка»

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто сутність та класифікацію інновацій в готельній сфері. Визначено передумови та перешкоди впровадження інновацій в сферу гостинності. Організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю готельного господарства – це система принципів, функцій, методів, інструментів, стратегій, а також нормативно-правове забезпечення, метою якого є ефективне проведення інноваційної політики підприємства для покращення його конкурентоспроможності на ринку та якості послуг. Визначено принципи управління інноваційною діяльністю в готельній сфері: оцінка ефективності інновацій, безперервність, комплексність, сталість, безпечність, системність, відповідність потребам зацікавлених осіб. Наведено методи управління інноваційною діяльністю: економічне стимулювання, соціально-психологічні та організаційно-правові. Кожне підприємство залежно від власних можливостей вибирає свою стратегію інноваційної діяльності. Розкрито інноваційні стратегії готельного господарства.

Ключові слова: інновації, стратегія, готельна сфера, планування, організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю.

GALINA ILNITSKA-GYKAVCHUK

National University «Lviv Polytechnic»

FORMATION OF MECHANISM OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF HOTEL ECONOMY

Successful operation of the enterprise is practically impossible without innovations that allow to attract new consumers, improve product quality, competitiveness.

The article considers the essence and main types of innovations in the hotel industry. Prerequisites for the introduction of innovations in the hospitality industry are: increasing competition; increasing consumer requirements; growing demand for goods and services; the desire of enterprises to increase market share, attract new customers, improve the image, technological processes of providing services, reduce costs and more. Obstacles to the introduction of innovations are identified: high cost of investment, lack of financial resources, unwillingness of management staff to innovate, high risk, lack of experience.

Organizational and economic mechanism of management of innovative activity of hotel industry is a system of principles, functions, methods, tools, strategies, and also normative-legal maintenance which purpose is effective carrying out of innovative policy of the enterprise for improvement of its competitiveness in the market and quality of services. The structure of this mechanism is revealed. The principles of innovation management in the hotel industry are defined: assessment of innovation efficiency, continuity, complexity, sustainability, security, system, compliance with the needs of stakeholders. Methods of innovation management are given: economic incentives, socio-psychological and organizational-legal. The following instruments are defined: laws, regulations, loans, taxes, tax benefits, state and regional programs, plans, financing, rent, franchising and others. Each company chooses its innovation strategy depending on its capabilities. Innovative strategies of hotel management are revealed.

Key words: innovations, strategy, hotel sphere, planning, organizational and economic mechanism of management of innovative activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді,

її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасна економіка є інноваційною, оскільки постійно розробляються нові ідеї, продукти, технології та впроваджуються в виробництво. Успішна діяльність кожного підприємства практично неможлива без нововведень, інновацій, які дають змогу залучити нових споживачів, покращують якість продукції, конкурентоспроможність. З огляду на це, проблема активізації інноваційної діяльності на підприємствах готельного господарства є актуальною та потребує подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питаннями інноваційного розвитку готельних підприємств займалися такі вчені як Журавльова С.М. [5], Капліна Т. В. [2], Коваленко Н.О. [3], Мендела І.Я. [4], Одарченко Д. М., Шаповалова О. М. [1] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень у даній сфері, недостатньо розкритою є проблема формування організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю.

Формулювання цілей статті

Метою статті є розкриття сутності інновацій, їх видів, а також структури організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю готельного господарства.

Виклад основного матеріалу

Інновація – це нововведення в будь-якій сфері діяльності підприємства: виробничій, маркетинговій, соціальній, технологічній, управлінській, фінансовій та іншій, яке дає змогу покращувати ефективність діяльності, знижувати витрати, збільшувати прибуток, покращувати якість продукції, послуг та імідж підприємства. Інноваціями є кінцевий результат інтелектуальної діяльності у вигляді нового об'єкта (системи, технології, обладнання, товарів і послуг), який якісно відрізняється від попереднього аналога [1]. Інновації в готельній сфері – це нововведення, принципово нові продукти, послуги, процеси, які приносять позитивний економічний, екологічний та соціальний ефекти, підвищують конкурентоспроможність підприємства, ступінь задоволення споживачів якістю продукту чи послуги.

Передумовами впровадження інновацій в сферу гостинності є: зростання конкуренції; підвищення вимог споживачів; зростання попиту на товари і послуги; прагнення підприємств збільшити ринкову частку, залучити нових клієнтів, покращити імідж, технологічні процеси надання послуг, скоротити витрати тощо. Можна виділити наступні типи інновацій: продуктові, маркетингові, управлінські, соціальні, екологічні [2].

Існують різні перешкоди для впровадження інновацій. Однією з найважливіших проблем є висока вартість нововведень, нестача фінансових ресурсів у підприємств, тоді коли кредитні кошти часто є дорогими і недоступними. Іншою перешкодою є також неготовність керівного персоналу до нововведень, оскільки впроваджувати нове не всі готові, що пов'язане з високим ризиком, відсутністю досвіду. З огляду на це, потрібна державна підтримка підприємств, які впроваджують інновації, у вигляді пільгового оподаткування, кредитування тощо.

Для проведення ефективної інноваційної діяльності слід організувати механізм, який повинен складатися з організаційних та економічних заходів. Так, організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю готельного господарства – це система принципів, функцій, методів, інструментів, стратегій, а також нормативно-правове забезпечення, метою якого є ефективне проведення інноваційної політики підприємства для покращення його конкурентоспроможності на ринку та якості послуг.

Даний механізм повинен формуватися на певних принципах. Так, Коваленко Н.О. виділила наступні принципи інновацій в індустрії гостинності: науковості, відповідності потребам споживачів та фінансовим можливостям інвестора, комплексності, безпеки, результативності [3].

Ми пропонуємо наступні принципи управління інноваційною діяльністю в готельній сфері: оцінка ефективності інновацій (перед їх впровадженням доцільно провести планування, проаналізувати їх доцільність та економічну ефективність); безперервність інноваційної діяльності; комплексність (інновації потрібно впроваджувати у всі сфері діяльності підприємства, враховувати всі фактори як зовнішнього так і внутрішнього середовища); сталість інноваційної діяльності (вона має сприяти сталому розвитку, тобто приносити позитивні результати для економічного, соціального та екологічного стану як підприємства, його працівників, суспільства та навколишнього середовища); безпечність інновацій (вони повинні забезпечувати безпеку для персоналу, споживачів, навколишнього середовища); системність (інноваційна діяльність є відкритою системою, взаємодіє із зовнішнім і внутрішнім середовищем); відповідність потребам зацікавлених осіб, тобто власників, інвесторів, споживачів тощо.

Слід зазначити, що механізм управління інноваційною діяльністю є складовою загальної системи управління підприємством. Він має базуватися на загальних функціях менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль, регулювання. Тобто для того, щоб проводити ефективну інноваційну політику, потрібно передусім планувати інноваційні заходи на довгострокову перспективу. На наступних етапах необхідно організувати впровадження інновацій, мотивувати персонал до якісної праці, за раціоналізаторські пропозиції тощо. Обов'язковою функцією є контроль за ефективністю впроваджених нововведень та усунення виявлених недоліків.

Можна виділити наступні методи управління інноваційною діяльністю: економічне стимулювання, соціально-психологічні та організаційно-правові. Щодо методу економічного стимулювання, то потрібно стимулювати працівників підприємства за якісну працю, за впровадження інновацій, має бути відповідний рівень заробітної плати. Держава повинна стимулювати підприємства, які впроваджують інновації, у вигляді пільгового оподаткування чи звільнення від оподаткування, кредитування інноваційної діяльності під низькі відсотки. Економічне стимулювання включає також встановлення ціни на продукцію та послуги, фінансування інноваційної діяльності тощо. До соціально-психологічних методів відноситься навчання персоналу, нематеріальне мотивування. Організаційно-правові методи – це різні накази, вказівки.

Для формування інноваційної політики використовуються різні інструменти: закони, нормативні акти, кредити, податки, податкові пільги, державні та регіональні програми, плани, фінансування, оренда, франчайзинг та ін.

Важливий вплив на інноваційну діяльність готельного господарства здійснює нормативно-правове регулювання, тобто відповідні законодавчі акти. Зокрема, до них можна віднести Закони України «Про туризм», «Про інвестиційну діяльність», «Про інноваційну діяльність», Податковий кодекс, державні стандарти України щодо готельного господарства та багато інших. Законодавче регулювання є надзвичайно важливим чинником ефективної діяльності будь-якого підприємства, оскільки визначає правила поведінки, організацію діяльності, податкове навантаження та інше. Загалом в державі слід побудувати механізм

державного стимулювання нововведень. Особливо, на нашу думку, потрібно підтримувати підприємства за впровадження заходів, що сприяють економії ресурсів, зменшенню забруднення навколишнього середовища, тобто екологічних інновацій. Кожне підприємство залежно від власних можливостей вибирає свою стратегію інноваційної діяльності, тобто це довгостроковий план, що передбачає конкретні заходи, дії щодо інновацій, а також прогнозування та визначення ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Найбільш поширеними стратегіями є: наступальна, захисна, імітаційна, залежна, традиційна, стратегія «ніші» [5].

Капліна А. С. виділила наступальні та оборонні стратегії. Наступальна стратегія передбачає постійне впровадження інновацій, фірма прагне бути лідером. Проте у всіх сферах лідером важко бути, оскільки присутній високий ризик, потребуються значні фінансові витрати, тому фірми найчастіше впроваджують інновації в певні сфери, щодо певних продуктів чи послуг. В свою чергу, наступальні стратегії поділяються на три види [2]: стратегія досягнення переваг за витратами; стратегія орієнтації на конкретний сегмент ринку; стратегія орієнтації на нові ринки. Види оборонних стратегій: захисна, імітаційна, очікування.

Згідно Мендела І.Я. виділено такі види інноваційних стратегій в готельному господарстві [4]: стратегія диференціації, аутсорсинг-стратегія, бечмаркінг-стратегія, the blue way-стратегія (пропозиція готелем екологічних нововведень), стратегія «ніші» або конкурентна стратегія, стратегія цінового лідера.

Вибір інноваційної стратегії фірми залежить від багатьох факторів: наявності відповідних фінансових, матеріальних, трудових ресурсів, політики керівництва, готовності персоналу до нововведень, стадії життєвого циклу підприємства та продукції, інвестиційного клімату в державі тощо. Правильно вибрана інноваційна стратегія сприяє покращенню конкурентоспроможності фірми, підвищенню прибутковості.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок

Таким чином, передумовою ефективного впровадження інновацій є формування організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю. При цьому на інноваційну діяльність підприємства значною мірою впливають як зовнішні фактори (державне регулювання, стан фінансово-кредитного ринку, конкуренція тощо) так і внутрішні (наявний інноваційний потенціал підприємств як сукупність його трудових, фінансових, матеріальних, технічних ресурсів). Оскільки інновації активно впроваджуються у готельній сфері, тому формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю потребує подальших досліджень та вдосконалення.

Література

1. Шаповалова О. М. Аналіз інноваційної діяльності у сфері послуг на прикладі готельного господарства / О. М. Шаповалова, С. С. Козьякова // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 17. – С. 70–74.
2. Інноваційні технології в готельному господарстві: основи теорії : навч. посіб. / [Т. В. Капліна, В. М. Столярчук, Л. П. Малюк, А. С. Капліна]. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 357 с.
3. Коваленко Н.О. Інноваційні напрямки розвитку індустрії гостинності в Україні / Н.О. Коваленко // Європейські перспективи. – 2015. – № 7. – С. 174–179
4. Мендела І.Я. Інноваційні стратегії готельних підприємств [Електронний ресурс] / І.Я. Мендела, М.М. Жумбей, І.Б. Румянцева // Інтелект XXI. – 2020. – № 2. – С. 140–143. – Режим доступу : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_2/26.pdf
5. Журавльова С.М. Стратегія інноваційної діяльності на підприємствах готельного господарства [Електронний ресурс] / С.М. Журавльова // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 2 (8). – Режим доступу : https://tourlib.net/statti_ukr/zhuravljova.htm

References

1. Shapovalova O. M. Analiz innovatsiinoi diialnosti u sferi posluh na prykladi hotelnoho hospodarstva / O. M. Shapovalova, S.S. Koziakova // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2013. – № 17. – S. 70–74.
2. Innovatsiini tekhnolohii v hotelnomu hospodarstvi: osnovy teorii : navchalnyi posibnyk / [T. V. Kaplina, V. M. Stoliarchuk, L.P. Maliuk, A. S. Kaplina]. – Poltava : PUET, 2018. – 357 s.
3. Kovalenko N.O. Innovatsiini napriamky rozvytku industrii hostynnosti v Ukraini / N.O. Kovalenko // Yevropeiski perspektyvy. – 2015. – № 7. – S. 174–179
4. Mendela I.Ia. Innovatsiini stratehii hotelnykh pidpriemstv [Elektronnyi resurs] / I.Ia. Mendela, M.M. Zhumbei, I.B. Rumiantseva // Intellect KhKhI. – 2020. – № 2. – S. 140–143. – Rezhym dostupu : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_2/26.pdf
5. Zhuravlova S.M. Stratehiia innovatsiinoi diialnosti na pidpriemstvakh hotelnoho hospodarstva [Elektronnyi resurs] / S.M. Zhuravlova // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2012. – № 2 (8). – Rezhym dostupu : https://tourlib.net/statti_ukr/zhuravljova.htm

Надійшла / Paper received : 16.04.2021

Надрукована/Printed : 01.06.2021